

TAKÁCS LEVENTE

HOFFMANN Zsuzsanna: *Antik nevelés*. (Iskolakultúra 35)
Veszprém, Iskolakultúra 2009. 188 old.

Tanárverés, alulfizetett és ezért pályaelhagyó pedagógusok – akár egy kortárs problémákat feszegető munka címszavai is lehetnének. Mégis az ókor színes világából tárja ezeket és más témákat az olvasó elé Hoffmann Zsuzsannának az antik nevelésről nemrégiben megjelent munkája. A szerző persze szól a nevelés derűsebb oldaláról is: nagyhatású iskolamesterekről, a kultúrát bőkezűen támogató uralkodókról.

Az *Antik nevelés* című monográfia két nagyobb egységből áll. A görög nevelésről szóló rész nagyjából kronológiai sorrendet követ Homérostól a hellenisztikus koron át Plutarchosig. A szerző kitér néhány tematikus kérdésre. Helyet kap a zenei és testi nevelés tárgyalása, valamint található egy érdekes kitérő arról, hogyan látta egy idegen a görög nevelést. A római nevelést ismertető második rész inkább tárgy szerint rendezi anyagát. Sok más mellett szól a családi nevelésről, az oktatás helyszíneiről és segédeszközzeiről (véleményünk szerint ez az egyik legsikerültebb fejezet), továbbá a pedagógusok anyagi és társadalmi megbecsültségéről. A kötetet két műfordítás zárja. Plutarchosnak *A gyermeknevelésről* szóló rövid értekezése mellett Quintilianustól olvasható néhány részlet.

A szerző tágan értelmezi a nevelés fogalmát, nem csupán a családban vagy iskolában tényszerűen folyó oktató-nevelő tevékenységet mutatja be, hanem részletesen kitér a nevelési eszményekre is. A görög részben a filozófusok nézeteit citálja, a rómaiban – érthető okokból – a szónokképzés kerül a középpontba.

A testi nevelés kapcsán talán érdemes lett volna jobban kiemelni a kapcsolatot az antik polisok polgárainak (mind Hellásban, mind Rómában) katonáskodási kötelezettségével. Igaz, hogy a polgárhadseregekkel operáló államoknak érdeke volt a polgárok alkalmassá tétele (és tartása) a katonai szolgálatra, de ugyanígy az egyes polgárok számára is életbevágóan fontos volt az, hogy harckészültségük minél magasabb fokú legyen. Ez a tényező is erősíthette a testkultúra kiemelkedő szerepét az antik nevelésben. Örvendetes, hogy viszonylag kevés sajtóhibát fedezhetünk fel, jöllehet van köztük zavaró. Iulius Caesar tanítójának neve a 89. lapon előbb Antionius Gnipho, majd másodsor Antonius Gnipho formában fordul elő. Az antikvitás terén nem annyira tájékozott olvasó így bizonytalanságban marad a névalakot illetően; a helyes névalak később, a 118. lapon fordul elő még egyszer.

Hoffmann Zsuzsanna kis kötetének egyértelmű pozitívuma, hogy nem ókorászok számára is hozzáférhetővé teszi az antik világ egy olyan szeletét, amelyről minden mai olvasónak vannak személyes élményei. Ezt az élményszerűséget még fokozzák a fordításban bőven idézett antik szerzők, valamint a kötet végén elhelyezett képgaléria.